

בחג השבועות יום הדין של מתן תורה נקריב לה' לחם מן השמים ולחם מן הארץ!

|| הרה"ג ר' פנחס פרידמן ||

להקריב שתי הלחם לה' – "לחם מן השמים" עם "לחם מן הארץ"

דלתתא יתעורר עובדא דלעילא. וכן הוא בזוהר הקדוש (פרשת וארא לא:): "תא חזי באתערותא דלתתא אתער לעילא, ועד לא יתער לתתא לא יתער לעילא".

אמנם ראוי לדעת כי בעומקו של דבר גם האתערותא דלתתא הוא רק בכוחו של הקב"ה, שמשפיע מלמעלה שפע קודש כדי שיוכל האדם למטה להתעורר לעבוד את ה', כמו שביאר הבעש"ט הקדוש ז"ע ענין הבת קול שיוצאת כל יום מהר חורב, שהכוונה בזה שהקב"ה כביכול מעורר את האדם כל יום מלמעלה לעשות תשובה.

בא וראה מה ששינוי במשנה (אבות פ"ג מ"ז): "רבי אלעזר איש ברתותא אומר, תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן בדוד הוא אומר (דברי הימים א כט יד) כי ממך הכל ומיך נתנו לך". וביאר המגיד הקדוש מקאזניץ ז"ע ב"עבודת ישראל" (אבות שם) בלשון קדשו:

"רומז במלת 'שלך' על ענין הבחירה אשר נמסרה לאדם, כמאמר (אבות ג טו) 'והרשות נתונה' ביד האדם לעשות כרצונו אם טוב ואם רע, מכל מקום גם אותה הבחירה היא ביד הבורא יתברך, אך שדבר זה איננו מושג לשום בריה בעולם... ואם כן בודאי לא יתכן שיתגאה האדם על עבודתו והטבת רצונו כי

ביאור ענין שתי הלחם שמקריבים לפני ה' בחג השבועות, שהוא כנגד שתי בחינות של לחם: "לחם מן השמים" שבא בהתעוררות מלמעלה מן השמים, לעומת "לחם מן הארץ" שהוא מעשיהם הטובים של בני אדם בארץ, והנה הדברים בלשון קדשו:

"שתי הלחם שמניפין, פירש אדוני אבי זקני מו"ר זצלה"ה [בעל חידושי הרי"ם], כי יש לחם משמים והוא התעוררות מחסד ה', ויש לחם מן הארץ והוא על ידי מעשים טובים מתחתונים כו' עיין שם, ושניהם צריכין תנופה, לידע כי מכל מקום חיות של מעשה תחתונים גם כן רק מהש"ת".

גם אתערותא דלתתא הוא בכח ה'

ונראה לבאר דבריו הקדושים, על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת לך לך פח): "באתערותא דלתתא אשכח אתערותא לעילא, דהא לא אתער לעילא עד דאתער לתתא". פירוש, כדי שירד שפע מן השמים צריך להקדים לכך התעוררות מלמטה על ידי מעשים טובים שלנו, כדי שבאתערותא

בששון ובשמחה, בגילה וברעדה, אנו מתקרבים לקראת חג השבועות הבא עלינו לטובה, אשר חכמינו ז"ל הגדירו את החג הזה בתפלות ובקידוש היום: "זמן מתן תורתנו". אולם במשנה שנינו כי ביום זה אנו נידונין על פירות האילן (ר"ה טז):

"בארבעה פרקים העולם נידון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי עולם עוברין לפני כבני מרון... ובחג נידונין על המים". ומפרש בגמרא (שם): "מפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת, מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקדוש ברוך הוא הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן".

"על פירות האילן" נשמות ישראל

נמצא לפי זה כי חג השבועות יש בו שני דברים: (א) שנידונין בו על פירות האילן, (ב) שהוא זמן מתן תורתנו. אולם ידוע ומפורסם מה שגילה לנו השל"ה הקדוש (מסכת שבועות פרק נר מצוה אות ט) בשם המקובל האלקי בעל "תולעת יעקב", כי חג השבועות הוא יום הדין של מתן תורה, שבו נידונין על פירות האילן, כלומר על נשמות ישראל שהם בבחינת פירות שיצאו מהאילן של הקב"ה שמשם יוצאות כל הנשמות, והנה הם נידונין ביום זה אם עסקו בתורה וקיימו מצוות התורה כראוי, ולתועלת הענין נביא דברי השל"ה בלשון קדשו:

"חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר, כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה... מכל מקום גילו ברעדה כתיב, והשמחה אשר שמח תהיה שמחה רוחניית והודות והלל להשם יתברך שנתן לנו התורה, מתעורר מאוד בלבו להתקדש ולתקן מעשיו, ולהיות מוכתר בכתר תורה לקיים והגית בו יומם ולילה, כי היום הקדוש הזה הוא יומא דדינא.

וזה לשון תולעת יעקב דף נ"ח, ודע כי כמו שבראש השנה רצה הקדוש ברוך הוא להשגיח ולדרוש מעשה בני אדם, כי הוא יום הבריאה הראשונה וחידוש העולם... כן רצה ביום מתן תורה, שהוא מורה על חידוש העולם, להשגיח ולדרוש על מעשה העולם ולדונו על פירות האילן... וכבר ביארנו כי הפירות ההם, הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקדוש ברוך הוא, והעולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו שבטלו עצמם ממנה, והוא אמרם על פירות האילן בלא השלימם בתורה ובמצוות כראוי".

בכתבי קודש רמ"מ (להגה"ח ר' משה מינדער ז"ל) (אות שלד) מביא על כך בשם הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיביץ ז"ע, שהיה רגיל לומר שהוא מתיירא מחג השבועות יותר מראש השנה, כי בראש השנה עיקר המשפט והדין הוא על גשמיות, "א קויליטש ארויף א קויליטש אראפ", כלומר "חלה יותר חלה פחות", ואילו בחג השבועות הדין הוא על רוחניות, אם עסקנו בתורה וקיימנו את מצוותיה כראוי.

"לחם מן השמים" עם "לחם מן הארץ"

אך לפי המבואר כי הדין בחג השבועות על פירות האילן, הוא בעצם דין על נשמות ישראל אם עסקו בתורה וקיימו מצוותיה כראוי, צריך ביאור מה שהבאנו מאמר הגמרא: "מפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת, מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקדוש ברוך הוא הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן". וצריך ביאור איך על ידי הבאת "שתי הלחם" יתברכו פירות האילן שהם נשמות ישראל על יום הדין של מתן תורה.

זאת ועוד, שנינו במשנה (מנחות סא): "אלו טעונות תנופה... שתי הלחם ושני כבשי עצרת, כיצד הוא עושה נותן שתי הלחם על גבי שני כבשים, ומניח שתי ידי למטה מוליך ומביא מעלה ומוריד". וצריך ביאור להבין מעט מועיר הרעיון הנשגב הטמון בהבאת "שתי הלחם" תנופה לפני ה', ואיך מתקשר ענין זה עם יום הדין על עסק וקיום התורה.

נקדים מה שהביא ה"שפת אמת" (שבועות תרל"א) בשם זקינו הגה"ק בעל חידושי הרי"ם,

הוא מאת השי"ת, וכן ברוד הוא אומר, כי ממך הכל ומידרך נתנו לך, יד הוא לשון כח ורשות, ורצונו לומר אף זה הרצון ויד פתוחה שיש לי ליתן צדקה, אף זה אתה נותן לי, ואם כן מידרך נתנו לך".

הנה כי כן מבואר היטב דברי החידושי הרי"ם, שבחג השבועות אנו מקריבים לה' שתי הלחם, שהם בבחינת "לחם מן השמיים" – שפע הקדושה שיורדת מן השמים, ובבחינת "לחם מן הארץ" – שפע הקדושה ממעשה הטובים שאנו בני אדם עושים בארץ, ומניפים שתי הלחם לה' לרמז שאנו מאמינים שגם האתערותא דלתתא שאנו עושים בארץ, הכל הוא מאת ה' שמעורר אותנו לעבודת ה', כדי שעל ידי זה נוכל לגרום לאתערותא דלעילא להשפיע שפע רב טוב למטה.

"תנה הודך על השמים"

על פי דרכו בקודש של החידושי הרי"ם נעלה במסילה, לבאר ענין "שתי הלחם" שצונו התורה להביא תנופה לה' בחג השבועות, אשר כאמור הם בבחינת: "לחם מן השמיים" עם "לחם מן הארץ", איך זה מתקשר עם חג השבועות יום הדין של מתן תורה, על פי מה שמצינו בגמרא (שבת פח:), ויכוח קשה שהיה בין המלאכים למשה רבינו כשעלה למרום לקבל תורה:

"בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, אשר תנה הודך על השמים. אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה, אמר לפניו רבונו של עולם מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם, אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה...

אמר לפניו רבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אמר להן למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם... שוב מה כתיב בה לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם, מיד הודו לו להקב"ה שנאמר ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב".

והנה בחידושי אגדות להמהרש"א (שם ד"ה מה לילוד וד"ה חמדה גנוזה) מבואר, שגם המלאכים לא ביקשו לקבל התורה בדרך הנגלה כפי שהיא לפנינו, אלא השתוקקו לקבל חלק הנסתר שבתורה שנקראת "חמדה גנוזה" על שם תורת הסוד שגנוזה בתורה, ועל כך באו בטענה: "תנה הודך על השמים", כי בהיותם מלאכים רוחניים יש להם יכולת להשיג ביתר עמקות תורת הנסתר שהיא ההוד וההדר של התורה.

אך לפי זה צריך ביאור מה שהשיב משה רבינו למלאכים, שאינם מסוגלים לקיים התורה בדרך הנגלה כפי שהיא לפנינו, שהרי לפי המבואר גם המלאכים לא ביקשו לקבל רק תורת הנסתר.

תכלית מתן תורה לישראל שיגלו גנזי תורה חדשים

ונראה לבאר הענין בזה, כי כאשר נתבונן בספרים הקדושים בתכלית הענין שנתן הקב"ה התורה לישראל בהר סיני, נשכיל להבין [מלבד התכלית כדי לקיים מצוות התורה] שעלה ברצונו יתברך שיעסקו ישראל בתורה: א. כדי שייבנו וישיגו חלק התורה שמסר להם הקב"ה בהר סיני, ועל כך נאמר (קידושין ל.): "תנו רבנן

ושנתתם, שיהו דברי תורה מחודדים בפיך, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד".

ב. כדי שעל ידי עמל ויגיעת התורה יגלו חלקים חדשים שעדיין גנוזים בתורה, והם חידושי תורה בהלכה ובאגדה בנגלה ובנסתר שחכמי התורה מחדשים בכל דור ודור, כמו שכתב ב"תורת משה" להחתם סופר (פרשת ויצא דף קטו. ד"ה והנה סולם):

"הלומד התורה וההלכות כמו שנתנו מאת ה' מן השמים, ואינו רואה לחדש בה דבר, וזה אינו נכון כי ה' חפץ להגדיל תורה ולהאדירה, כי מלבד התורה שנתנה לנו עוד (משלי ב ז) צפון לישרים תושיה, מה שתלמיד ותיק מחדש בכל יום תמיד, והיא עודנו גנוז אצל נותן התורה יתברך שמו.

וזהו (שם ד ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי

ישראל בינה יתירה לגלות המטמונים שגנוזים בתורה, ובלשון קדשו:

"כי התורה הקדושה טמונה בתוכה כל טוב ה' וכל אוצרותיו, אך התחבולה להוציא המטמונים ההמה מסר הקב"ה בחשאי לישראל, רצוני לומר שנטע הקב"ה בטבע תולדותם בינה יתירה, מה שלא נמצא כן לכל עם ולשון, ולהם לא הראה כי אם פשוטי התורה על כן לא יחפצו לקחתה".

על פי האמור מפרש ב"דרשות חתם סופר" (דף תז טור ב ד"ה ועד"ז) כוונת המדרש (ויק"ר יג ג) אשר דרשו על הכתוב (ישעיה נא ד): "כי תורה מאתי תצא – אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא".

הכוונה בזה, שלעתיד לבוא יגלה הקב"ה כי חידושי תורה שחידשו חכמי התורה בכל דור זכו לכוון לאמיתיה של תורה, ובלשון קדשו:

חידושי הרי"ם: "שתי הלחם" בחג השבועות

הוא בבחינת "לחם מן השמים" עם "לחם מן הארץ"

של"ה הקדוש: חג השבועות הוא יום הדין של "מתן תורה", על ביטול תורה וביטול מצוות התורה ח"ו

"בעצרת נידונין על פירות האילן", נשמות ישראל שיצאו מהאילן הקדוש, נידונין אם עסקו בתורה כראוי

הרבי ר' ברוך ממעזיביז זי"ע: אני מפחד מיום הדין של חג השבועות יותר מיום הדין של ראש השנה

הקב"ה נתן תורה לישראל ולא למלאכים, כדי שיגלו ישראל בעמלם את ההוד וההדר של חידושי תורה

החידושי הרי"ם, שכתבם באורח חסד, נחשבים לאחד מהחידושים החשובים בתורתנו.

"פירוש, אותה תורה שחידש כל תלמיד חכם בדורות שעברו הנקראת תורה חדשה, התורה ההיא מאתי תצא לעין כל ישמעו מפי, כי כל דברי חכמים קיימים ואין בהם פקפוק ולא נשאר מקום להרהר".

וזהו ביאור הגמרא (ע"ז יט.): "אמר רבא בתחלה נקראת התורה על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יגהה יומם ולילה". לפי האמור הביאור בזה, כי אותו חלק שבתורה שגילה הקב"ה לישראל בהר סיני, נקראת על שמו של הקב"ה, אבל אותו חלק שבתורה שגילו ישראל בכל דור ודור נקראת על שמם.

שתי ברכות על התורה כנגד שני חלקי התורה

בדרך זו יונעם להבין שתי הברכות שתיקנו חכמינו ז"ל בברכת התורה, ברכה ראשונה: "לעסוק בדברי תורה, והערב נא", הוא כנגד חלק התורה שכבר מסר הקב"ה לישראל בהר סיני, ועל כך אנו מברכים אשר קדשנו במצוותיו וצונו: "לעסוק בדברי תורה", ואנו מתפללים: "והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפנינו", שנצליח ללמוד ולהבין תורת ה' שמסר לנו בהר סיני.

אולם הברכה השנייה: "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", הוא כנגד חלק התורה שעדיין לא נתגלה בסיני, אלא שהקב"ה נתן לנו הכח לגלות גם חלק זה הגנוז בתורה, ועל כך אנו מברכים: "אשר בחר בנו מכל העמים", כי אפילו אם היו מקבלים את

התורה מרצונם, לא היו מקבלים הכח לגלות חלק התורה שעדיין גנוז בתורה כדברי ה"חתם סופר" שהבאנו לעיל, וזהו ביאור המשך הברכה: "ונתן לנו את תורתו" – "תורתו" דייקא, שעדיין גנוז אצל הקב"ה כי לא נתגלה בהר סיני.

על פי האמור יוצדק להבין סיום הברכה: "ברוך אתה ה' נותן התורה" בלשון הוה, על פי מה שכתב הט"ז (או"ח סי' מז ס"ק ה):

"ונראה לי עוד שתקנו לחתום [ברכת התורה] 'נותן' התורה שיש במשמעותו לשון הוה ולא 'נתן' בלשון עבר, אלא הכוונה שהוא יתברך נותן לנו תמיד בכל יום תורתו, דהיינו שאנו עוסקים בה וממציא לנו הוא יתברך בה טעמים חדשים".

ולפי המבואר שייך ענין זה לברכת: "אשר בחר בנו מכל העמים", שהיא ברכה על הכח שהקב"ה משפיע לנו בכל יום לגלות חלק התורה שעדיין גנוז בתורה, ועל כך תקנו לברך "נותן התורה" בלשון הוה. וזהו שכתב ה"בני יששכר" (סיון מאמר ה אות ז):

"דהנה ברכת התורה, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, היינו כבר נתן לנו את תורתו, ואחר כך אומרים, ברוך אתה ה' נותן התורה, היינו נותן כעת בכל עידן ועידן. דהנה כתיב (דברים ה יט) קול גדול ולא יסף, מתרגמינן ולא פסק, כי מאותו הקול של נתינת התורה, כאשר האדם מתבונן באותו קול דברים בשלימות הענין, באהבה בתורה הניתנה כבר להבין על בוריה הלכותיה אפילו פשטי הלכות בעיון, אזי גם תורה חדשה מאתו תצא... הוא הקול דברים אשר שמענו ובו שקוע רזין דרזין עד אין חקר".

בא וראה בענין זה דבר פלא ב"תורת חיים" (ב"מ פב.) על השפע שהקב"ה משפיע למחדש חידושי תורה:

"ונראה דלהכי יסדו בחתימת ברכת התורה, ברוך אתה ה' 'נותן התורה', ולא תקנו לומר 'נתן התורה' כמו שתקנו לומר בפתיחת הברכה ההיא, רמז שעוד היום הוא נותן התורה, והוא קול שפע הבא ממנו למי שזוכה בו, והמחדש חידושי דאורייתא אינו לא רואה ולא שומע, רק קול שפע הבא מאתו יתברך נחה עליו. ונראה דהדא הוא דכתיב, 'מגיד' דבריו ליעקב ולא כתיב 'הגיד' דבריו ליעקב, משמע נמי כי עוד היום מגיד דבריו ליעקב".

ההוד של התורה מתגלה על ידי חכמי התורה בארץ

הנה כי כן יתבאר הוויכוח בין מלאכי מעלה למשה רבינו, כי המלאכים חשבו שהקב"ה רוצה למסור תורתו לישראל, כדי שיעסקו בתורת ה' להשכיל ולהבין לפי השגתם מה שכבר גילה הקב"ה בתורה, לכן לפי הבנתם יפה טענו, מכיון שבני אדם קרוצי חומר מוגבלים בהשגתם, יותר טוב שיתן הקב"ה תורתו למלאכים, שמצד היותם יצורים רוחניים יש להם יכולת להשיג ביתר שאת תורתו של הקב"ה, וזהו שאמרו: "תנה הודך על השמים", כי בשמים מתגלה יותר הודו של הקב"ה בתורה.

על כן בא משה רבינו להוכיח להם שטעו בהבנת מתן תורה לישראל, כי לא עלה ברצון ה' למסור להם רק חלק התורה שכבר נתגלה, אלא הקב"ה מסר להם את התורה כדי שיעסקו בה בעמל ויגיעה, ועל ידי זה יגלו חלק הנסתר שבתורה שעדיין לא נתגלה, ולפי זה בטלה טענת המלאכים: "תנה הודך על השמים", כי הן אמת שמצד מעלתם הם מסוגלים להשיג יותר ההוד של התורה שכבר נתגלה על ידי הקב"ה, אבל אין להם יכולת לגלות ההוד וההדר שעדיין גנוזים בתורה, והם מתגלים בעולם רק על ידי ישראל בכל דור ודור.

כלומר משה רבינו השיב למלאכי מעלה: אתם חושבים שההוד וההדר של תורה הוא רק מה שנתן הקב"ה בהר סיני, בואו ושמעו אפילו מעט מזעיר מהחידושים הנפלאים שעתידים חכמי התורה לחדש בכל דור ודור, חידושי תורה של אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה, חידושי תורה של התנאים חכמי המשנה, האמוראים חכמי התלמוד, הראשונים והאחרונים, האריז"ל ותלמידיו, הבעש"ט ותלמידיו, הגר"א ותלמידיו, החתם סופר ותלמידיו, ואז תראו ההוד וההדר האמיתי של תורה שאי אפשר להתגלות על ידי המלאכים.

תחינתו של ה"חפץ חיים"

ומה נפלאים הם דבריו הקדושים של ה"חפץ חיים", כפי שהביא בספר "החפץ חיים חייו ופעלו", [שחיבר הרב ר' משה מאיר ישר ז"ל, אשר לפי עדות הגאון הגדול רבי חיים עוזר בעל "אחיעזר" זצ"ל, היה אצל ה"חפץ חיים" כבן בית נאמן ונתגדל ונתחנך בישיבתו], והנה מה שכתב (שם דף פד) בשם הגה"ק בעל "חפץ חיים" זי"ע שהתבטא על הפירוש שעשו חכמינו ז"ל לתורה שבכתב:

"פלא פלאים, היה החפץ חיים מציין בנימה של נצחון, מסביב לספר קטן זה נכתבו מאות אלפים של ספרים, מסכתות שלמות בתלמוד נבנו על יסוד פסוקים בודדים קצרים. המסכת הגדולה והקשה יבמות מיוסדת על ששה פסוקים שבתורה, וגם זה כבר רב הוא, מסכתות אחרות מסתמכות על שנים שלשה פסוקים בלבד, כגון עירובין ראש השנה יומא סוכה שקלים גיטין קדושין בכורות, חולין, ענינים אלה נזכרים בתורה בקיצור נמרץ, כל עיקר הדרשה של סתם נזירות שלשים יום מיוסד על גימטריא של התיבה יהי"ה, ל"ט מלאכות לענין שבת נלמדות מריבוי של 'אלה הדברים'...

ואמנם היה החפץ חיים מחשב עם קונו בתפלותיו מזעזעות הנפש: ראה נא רבונו של עולם את הכבוד שעמך ישראל חולק לך, ראה את הכתרים שהכתירו בהם את תורתך, נתת לישראל תורה זעירא, ראה את המגדלים הענקים שהקימו עליה, הם למדו כל מלה ומלה ולא החסירו ממנה כחוט השערה, את הכל ייפו וקשטו, כל אות וכל תג הבהירו, את הכל האירו כפנינים יקרות וכספירים, כדי לאפשר את הגישה וההבנה לכל אחד ואחד.

ראה את שני התלמודים – הבבלי והירושלמי, ואחרי כן את העטרות אין ספור, את המדרש, הזוהר, ספרא, ספרי, מכילתא, תוספתא, רבינו אלפס, רמב"ם, ראשונים ואחרונים, אין קץ, ובאיזה תנאים יצרו את כל זאת, בגלות קשה ומרה, בתנאים האיומים ביותר וללא נשוא, ממש בין האש ולחרב למדו וכתבו, ומה לך מתרעם עליהם רבונו של עולם, היש לך עם אחר שיוכל להדמות להם, ההוכיח כזאת מישהו אחר, עד כמה איפוא אבא, תניח עוד את עמך ישראל גולה ומעונה בנכר. כך היה מתחנן ותובע מאת ה', כשתפלותיו מלוות בבכיות קורעות לב ודמעות חמות כתינוק המתחטא בפני אביו".

הנה כי כן זהו שהשיב משה רבינו למלאכי מעלה, אתם באים בטענה: "תנה הודך על השמים", כי שם אפשר לגלות יותר ההוד של הקב"ה בחכמת התורה, אולם טועים אתם בכך, כי אכן בשמים משיגים המלאכים יותר טוב את התורה, אבל אין להם יכולת לגלות שום חלק מחלקי התורה בכמות ובאיכות שעדיין גנוזים בתורה.

לכן ראוי לתת התורה דוקא לישראל בעולם הזה, שיש להם הכח על ידי עסק התורה בעמל ויגיעה לגלות כל חלקי התורה הגנוזים בה, וכשמענו המלאכים תשובה ניצחת זו של משה רבינו הודו ואמרו: "ה' אדונינו מה

אדיר שמך בכל הארץ", כי אכן בארץ מתגלה על ידי ישראל כבוד התורה שהיא שמותיו של הקב"ה.

המלאכים אינם מסוגלים לחדש חידושי תורה

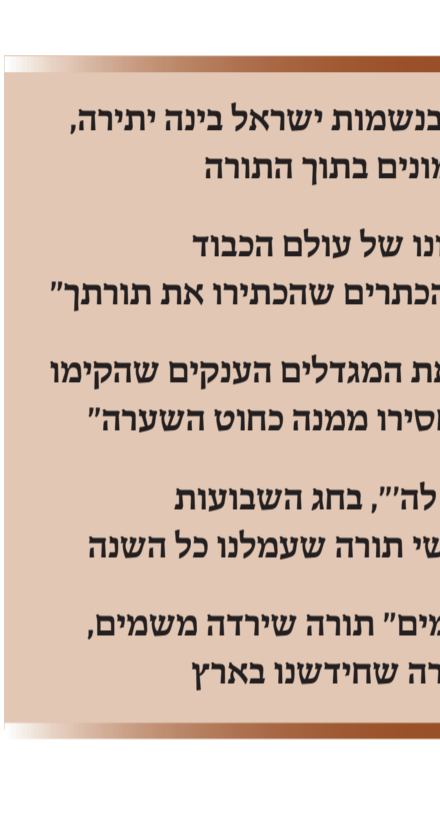
אך כדי להבין איך נרמז ענין זה בתשובת משה רבינו למלאכים: **"מה כתיב בה לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם"**, נקדים לבאר מדוע באמת אין המלאכים מסוגלים לחדש חידושי תורה שעדיין לא נתגלו בתורה. ויש לומר על פי דברי הנביא (זכריה ג ז): **"ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה"**.

ופירש ב"עבודת ישראל" (אבות פ"ב מ"ח ד"ה רבי אלעזר) שהמלאכים נקראים

מתחכם להבין מה שלא הבין עד עתה, אבל המלאכים מכיון שעומדים כל הזמן במדריגה אחת, נמצא כי מה שהשיגו לפי מדריגתם שנבראו בה כך הם נשארים תמיד במעמדם, ומה שלא השיגו מתחילה שוב לא יתעלו להשיג יותר.

וזהו שהשיב משה רבינו למלאכים, כדי להוכיח להם כי רק ישראל מסוגלים לחדש חידושי תורה, מחלק הנגלה שבתורה ששייך רק אצל בני אדם שיש להם יצר הרע, כמו: **"לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב"**, אשר ענין זה שייך להזהיר רק למי שיש לו יצר הרע, ומכיון שבני ישראל יש להם יצר הרע ויכולים ח"ו ליפול ממדריגתם, לכן הם יכולים גם להתעלות ממדריגתם ולגלות חידושים בתורה שלא השיגו עד הנה.

אבל המלאכים שלא שייך אצלם כל אזהרות הללו כי אין להם יצר הרע, הנה מצד

חתם סופר: הקב"ה נטע בחשאי בנשמות ישראל בינה יתירה, שיגלו גנזי התורה הטמונים בתוך התורה

חפץ חיים: "ראה נא רבונו של עולם הכבוד

שעמך ישראל חולק לך, ראה את הכתרים שהכתירו את תורתך"

"נתת לישראל תורה זעירא, ראה את המגדלים הענקים שהקימו

עליה, הם למדו כל מלה ולא החסירו ממנה כחוט השערה"

"והקרבתם מנחה חדשה לה'", בחג השבועות

צריך להביא לה' מנחה מהחידושי תורה שעמלנו כל השנה

"שתי הלחם" הם "לחם מן השמים" תורה שירדה משמים,

עם "לחם מן הארץ" תורה שחידשנו בארץ

אחד אינם יכולים ליפול ממדריגתם אבל מצד שני דוקא מחמת סיבה זו אינם יכולים להתעלות והם תמיד בבחינת **"עומדים"** במדריגה אחת, לכן אינם יכולים לחדש גנוזות בתורה שלא השיגו בתחילה, ועל כך הודו המלאכים ואמרו: **"ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ"**.

"שתי הלחם"

שילוב שני חלקי התורה

מעתה יאיר לנו להבין: א) מהו היום הדין בחג השבועות על עסק התורה, ב) איך העבודה הנפלאה של **"שתי הלחם"** בחג השבועות, אשר כפי שלמדנו הביאור על כך בשם החידושי הרי"ם שזה רומז על שתי בחינות לחם – **"לחם מן השמים"** עם **"לחם מן הארץ"**, הוא בבחינת כפרה על פירות האילן שהם נשמות ישראל, שיצאו זכאי בדין ביום הדין על עסק התורה.

לפי האמור הביאור על כך הוא, שהרי כבר נתבאר כי המלאכים באו בטענה: **"תנה הודך על השמים"**, שראוי לתת להם את ההוד של התורה, מאחר שבהיותם יצורים רוחניים הם מסוגלים להשיג יותר מקרוצי חומר בשר ודם. אולם התשובה על כך היא, אכן הם מסוגלים להשיג יותר מה שהקב"ה מגלה להם מההוד של התורה, אך אינם מסוגלים לחדש ולגלות מעצמם גילויים חדשים מגנזי התורה.

והנה מטעם זה בכל חג השבועות **"זמן מתן תורתנו"** הוא יום הדין של מתן תורה, כי

המלאכים באים לבדוק אם אכן היה מוצדק למסור את התורה לישראל ולא להם, ואם לא עמלו ח"ו בני ישראל בתורה ולא גילו חידושי תורה כראוי, הרי זה גורם ח"ו כביכול לחילול השם גדול, כי המלאכים באים אז בטענה להקב"ה, מדוע מסרת את התורה לישראל ולא לנו מלאכי מעלה.

הנה כי כן מטעם זה: **"אמר הקדוש ברוך הוא הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן"**. כלומר הביאו לפני **"שתי הלחם"** שהם רמז על **"לחם מן השמים"** עם **"לחם מן הארץ"**, והביאור בזה על פי המבואר בגמרא (חגיגה יד.) שהתורה נקראת לחם דכתיב (משלי ט ה): **"לכו לחמו בלחמי"**.

ולפי זה **"לחם מן השמים"** הוא חלק התורה שמסר לנו הקב"ה מן השמים בהר סיני, ואילו **"לחם מן הארץ"** הוא חלק התורה שאנו מגלים מדי יום ביומו כאשר אנו עמלים בתורה, וכאשר אנו מניפים את **"שתי הלחם"** לפני ה', הרי זה בבחינת ביכורים שאנו מביאים לפני הקב"ה, להודות ולהלל על שנתן לנו תורה מן השמים, ובנוסף על כך חנן אותנו חכמה בינה ודעת, לחדש תורה מן הארץ.

ועל ידי זה מתברכים **"פירות האילן"** שהם נשמות ישראל, בשפע רב טוב של אור תורה למשך כל השנה, כדי שנוכל שוב לשלב **"לחם מן השמים"** עם **"לחם מן הארץ"**, על ידי שנעמול בתורה שנתן לנו הקב"ה מן השמים, ועל ידי זה יפתח לנו שערי אורה לגלות חידושי תורה שהם בבחינת **"לחם מן הארץ"**.

"והקרבתם

מנחה חדשה לה'"

וזהו שכתוב בענין שתי הלחם (ויקרא כג טז): **"עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה', ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתיים, שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה'".** ופירש רש"י: **"לחם תנופה - לחם תרומה המורם לשם גבוה, וזו היא המנחה החדשה האמורה למעלה"**.

לפי האמור הביאור בזה, כי בכל חג השבועות עלינו לקיים מאמר הכתוב: **"והקרבתם מנחה חדשה לה'"**, להראות להקב"ה מהם החידושי תורה שחידשנו השנה שהם בבחינת: **"מנחה חדשה"**, והנה הם שתי הלחם אשר רומזים על **"לחם מן השמים"** עם **"לחם מן הארץ"**, אשר עמלנו וביררנו במשך כל השנה.

ובכן בחג השבועות הבא עלינו לטובה יום הדין של מתן תורה, הבה נתאחד כולנו לקיים מאמר הכתוב: **"והקרבתם מנחה חדשה לה'"**, שהיא **"שתי הלחם"** תנופה לפני ה' מאשר עמלנו במשל כל השנה. אך מי הוא זה ואי זה הוא אשר יעיז לומר, שהוא עמל ככל הצורך בתורה מן השמים שהוא **"לחם מן השמים"**, כדי שיזכה לחדש חידושים בתורה בבחינת **"לחם מן הארץ"**, כפי שהיינו יכולים להשיג אם היינו באמת עמלים בתורה כראוי.

לכן אין לנו אלא להביא לפני ה' מעט מן המעט בבחינת **"מנחת עני"** שניסינו לעמול בתורה, ולהביע לפניו יתברך שמו את הגעגועים הגדולים שיש לנו לעסוק באמת בתורתו ומצוותיו כראוי, ונבקש ממנו ברחמים ובתחנונים: רבונו של עולם הלא אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, לכן חננו מאתך חכמה בינה ודעת, שנזכה בשנה הבאה עלינו לטובה לאפות לחמים חדשים של חידושי התורה, אשר ישתלבו בשתי הלחם של **"לחם מן השמים"** עם **"לחם מן הארץ"**.